

סקירות קצרות על ספרים חדשים

R. H. Pfeiffer and E. A. Speiser, *One Hundred New Selected Nuzi Texts. Annual of the American Schools of Oriental Research*, Vol. XVI, 1936.

מאה תעודות אשוריות, שנתגלו בנוזי (ראה תרביץ ג', ע' 184 ואילך), מועתקות מכתב היתדות על-ידי פפיפר, בצרוף תרגומים והערות חשובות מאת ספיסר. התעודות מפיצות אור חדש על החיים החברתיים והמשפטיים בארפחיה באמצע האלף השני לפני ספ"ג ועל הלשון והתרבות החורית בארץ זו. מענינות ביחוד ארבע-עשרה התעודות הראשונות המשמשות חומר חדש לחקר המשטר העירוני במזרח הקדמון (תלונות על ראש העיר קִשְׁחִיָּה). — בתעודה מס' 77, ש' 14 נזכר *sīg ki-na-ah-hi* — סוג מיוחד של אריג, שהיו מביאים אותו מארץ כנען. הכוונה היא — בלי ספק — לארץ גמין. *Kinahhu* (ארגמן) נזכר יחד עם *takiltu* (תכלת) גם בתעודות אחרות מנוזי. בתעשית הארגמן והתכלת עסקו הפניקים בארצם ובמושבותיהם במשך מאות שנים. (על השאלה הזאת אדון במאמר מיוחד). — בתעודות אלה מרובים השמות החוריים, שהיו נפוצים גם בסוריה ובארץ ישראל בתקופת מכתבי תל אל-עמארנה, כגון אֶפִּיה, אֶתְשָׁה, זִירִיה, חִישִׁיה, וכד' (ראה ספר קלוזנר, ע' 66). — בסוף הספר — שני נספחים של ספיסר: האחד על הלשון החורית בנוזי והשני על שמות המספרים החוריים, וכן רשימת השמות הפרטיים, הנזכרים בתעודות הללו.

R. W. Hamilton, *Guide to the Historical Site of Sebastieh*. Jerusalem, 1936.

מורה-דרך לחורבות שומרון, הכתוב בידי מנהל מחלקת העתיקות, ובו תרשימים וציורים רבים. החוברת יצאה לאור בהוצאת מחלקת העתיקות של ממשלת ארץ-ישראל. בהרצאה מענינת ושוטפת מתאר המחבר את חורבות בירת ישראל לפנים ואת השרידים מזמן הבית הראשון והבית השני ומהתקופות הרומאית והביזנטית. שנחשפו בחפירות. בראש הספר — סקירה היסטורית קצרה. — מן הראוי שמחלקת העתיקות תוציא לאור מורה-דרך זה גם בתרגום עברי.

Moses Bottenwieser, *The Psalms*. Chicago, 1938.

הספר הגדול הזה (כ-900 עמוד) כולל תרגום אנגלי חדש של ספר תהלים, מבוא, פירוש מפורט והערות מרובות. פרקי תהלים מסודרים כאן לפי שיטה כרונוולוגית מיוחדת במינה, שנתקבלה על דעתו של המחבר. ב. סובר, שפרק ס"ח נתחבר בימיה של דבורה ופרק פ"א — בזמנו של יהושע בן נון (רק הפסוקים הראשונים הם, לדעתו, תוספות מאוחרות). עשרים וששה פרקים מיחס המחבר לתקופה שלפני חורבן הבית הראשון ואת השאר — לימי גלות בבל ולתקופת שיבת ציון. ב. שולל את הסברה, שפרקי תהלים שונים מתייחסים לתקופת החשמונאים. על פרק פ"ג, שהמחבר מיחס אותו לתקופת שיבת ציון, ראה ידיעות ד', ע' 47 ואילך. — הערותיו הבלשניות המרובות של המחבר ראויים לתשומת לב מיוחדת.

M. Noth, *Die Wege der Pharaonenheere in Palästina I—III.*

.הדפסה מיוחדת מתוך 1-2 H., 61 [1938], (ZDPV-60 [1937]).

מחקר חשוב על רשימות הישוכים בא"י ובסוריה, הנזכרים בתעודות המצריות העתיקות. פרופ' נות, השולט יפה בספרות העשירה שנכתבה על הנושא הזה, מנתח את הרשימות השונות מימי השושלות הכ'—הי"ח ומוציא מסקנות מענינות על מבנה הרשימות ואופיין, על הנוסחאות השונות ועל זיהויהם של המקומות. בנגוד לספרו של יירקו (*Die ägyptischen Listen, etc.*)¹ מבוסס מחקר זה על ידיעת החומר המצרי והחומר הטופוגרפי והארכיאולוגי כאחד. ערך רב נודע ביחוד לפרק השלישי: Der Aufbau der Palästinaliste Thutmoses III. רק זהויים מועטים משוללים יסוד מוצק. — על השאלות

הללו ראה גם את הספר החדש: Abel, *Géographie de la Palestine II*.

יחזקאל קויפמן, תולדות האמונה הישראלית, מימי קדם עד סוף בית שני, כרך א', ספר א'—ג'. תל אביב, תרצ"ז—תרצ"ח.

„בספר זה נעשה הנסיון לבקר את הבקורת מיסודה, להסיק מסקנות אחרונות, להציע שיטה אחרת במקום השיטה השלטת. האמונה הישראלית נתפסת כאן כיצירה מקורית של האומה הישראלית“ (מתוך ההקדמה). חלק גדול של הכרך הראשון מוקדש לשאלת היחס בין האמונה הישראלית ובין האלילות. המחבר רואה באמונה המקראית יצירת בראשית של האומה, עולם בפני עצמו, יחיד ומיוחד, ובלי תערובת של יסודות זרים. הפרקים הראשיים: התורה והנבואה, סדרי החוקים, ספר דברים וספר הכהנים, כהנים ולויים, המקרא ואמונת האלים, האלילות, ישראל וכנען, מלכות האלהים. — בספר השלישי מנסה המחבר להוכיח, שבני ישראל לא התערבו בכנענים בתוך השטח הישראלי ולא קבלו מהם השפעה אלילית. ק. שולל גם את הדעה המקובלת כיום, שבשעת הכבוש ואחריו היה בארץ יסוד עברי לא-ישראלי, מבני עבר הקרובים לישראל. — בספר — ביבליוגרפיה עשירה. יש לקוות, שהכרך השני יצא לאור בקרוב.

ש. י. פייגין, ראשית העברים. גני-יורק, תרצ"ח.

בחוברת קטנה זו מבקר פ. את ספרו החדש של ת. ג'. מיק *Hebrew Origins*, מראה על החידושים, על הסברות ועל „הדברים התלויים בשערה ואינם מסתברים כלל“ הכלולים בספרו ומסיים בדברי שבח אלה: „הוא (מיק) מעריך את כשרון העם העברי ומחשיב את תרומתו להיסטוריה האנושית“. — פייגין תומך בדעה, שהעברים — הח'ברו הם קבוצה אתנית, שהתיחסה על אבי העם עבר.

ש. קליין, ערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. הדפסה מיוחדת מקובץ „אזכרה“, ירושלים, תרצ"ז.

מחקר מענין על רשימת הערים ה„מוקפות חומה מימות יהושע בן נון“, הנמצאת במשנה ערכין ט', ו' ובתורת כהנים (ספרא) בהר, פרשה ד', א'. המחבר מחליט, כי הרשימה סודרה עוד לפני חורבן בית שני וכי הערים הנזכרות בה נתישבו בתקופת העליה מבבל. — על השם צפורי ועל קדמות המקום ראה כעת ש. ייבין בספר L. Waterman, *Preliminary Report... upon the Excavations at Sepphoris*, pp. 17 ff.

(1) ראה את בקורתו השלילית של ו. פ. אולברייט ב- *Archiv für Orient-*

forschung 1938, Ss. 158 ff.

נ. סלושץ, שיר ידידות שהושר בדורו של אחאב. הדפסה מיוחדת מקובץ לנדא, יוהניסבורג, תרצ"ז.

המחבר סובר, כי פרק מ"ה בתהלים אינו אלא שיר חתנים לחתונתם של אחאב ואיזבל, ומברר לאור מקורות המקרא והידיעות שהגיעו אלינו על פניקיה את מצבן המדיני של ארץ-ישראל ומלכות צור בתקופה ההיא. — בסוף המאמר מודיע המחבר, כי בקרוב יצא לאור ספרו „עבר וכנען“, שבו הקדיש פרק גדול לתקופתו של אחאב (בינתיים יצא לאור הכרך הראשון של כתביו הנבחרים: נ. סלושץ, מסעי בארץ לוב א', תל-אביב, תרצ"ח).

ב. מייזלר

בחברה העברית לחקירת א"י ועתיקותיה

א. ה ידיעות. עוד בשנה שעברה התחלנו להרחיב את היקפו של רבעוננו. למרות האמצעים המצומצמים העומדים לרשות החברה החליט הועד להרחיב השנה עוד יותר את היקף הרבעון, לשפרו במידה ניכרת ולקבוע בו מדור לחקירת טבע הארץ והגיאוגרפיה של א"י.

ב. הספרייה לידיעת ארץ-ישראל. הוודות לעזרתו של „מוסד ביאליק“ הוצאנו עד כה ששה ספרים, ובקרוב יצאו לאור שני ספרים נוספים: „מטבעות א"י, כרך שני“ מאת מ. נרקיס ו"תולדות הכתב העברי" מאת ש. ייבין. תכנית הספרייה כוללת הוצאת שלשה ספרים במשך עונת החורף: „מכתבי לכיש" מאת הפרופ' נ. ה. טורטשינר, „חורן, בעבר ובהווה" מאת א. אפשטיין, ו"תולדות המחקר בא"י, ספר שני" מאת ד"ר ב. מייזלר.

ג. החפירות בבית שערים. בקיץ עסק הד"ר ב. מייזלר בעבוד החומר הארכיאולוגי, שנתגלה בשתי העונות הראשונות. עזרו לו חברי המשלחת ה"ה בראדון והמהנדס קפלן, וכן הארד' י. פינקרפלד. ד"ר מייזלר פרסם שני דו"ח זמניים: האחד ב"ידיעות", שנה ה', חוב' ג', והשני ב-2, JPOS XVIII, 1—1, וכן סקירה קצרה ב-London Illustrated News. ד"ר מ. שובה, השוהה כעת בלונדון, עוסק בעבוד החומר האפירפי היווני. ד"ר שובה הרצה על כתבות בית שערים בקונגרס הבינלאומי של הבלשנים באמסטרדם. הוא פרסם סקירה מוקדמת ב"ידיעות".

ד. סמינריונים והרצאות. באביב ובקיץ ש. ז. סדרה חברתנו מחזור הרצאות על הנושא „ארץ-ישראל לגלילותיה“ בירושלים ובתל-אביב. וכן ערכה החברה הרצאות על נושאים ארכיאולוגיים בירושלים, בתל-אביב, בחדרה ובמקומות אחרים.

ה. פרסומים שונים. החברה הוציאה לאור (בעזרתו של „מוסד ביאליק“ ובהוצאת ר. מס) את ספרו של ד"ר ר. פטאי „הספנות העברית בימי קדם“. כמו כן הוציאה החברה מהדורה שניה של „תזכיר הועד הלאומי על שיטת הכתיב, וכו', בצרוף שתי רשימות התקונים" וחוברת בשם „הערכות תפקידי החברה... ופעולותיה" מאת ר' נחום טוקולוב ז"ל, הרא"י קוק ז"ל, ואח".

ו. בזמן האחרון נעשית פעולה מאומצת לרכישת חברים ותומכים בארץ ובחו"ל. תצוין ביחוד פעולתו של מר סמונוב בלונדון. בבית העם בירושלים נתקיימה אספה המוקדשת לתברה, שבה הרצו ה"ה פרופ' ש. קליין, ז. ויצמן, ד"ר ב. מייזלר וי. פרס.

מתוך כאב עמוק עלינו להזכיר את שמות שני הנפטרים ממנו. האחד אלכסנדר זייד ז"ל, וזן השומרים העברים בא"י, שנפל חלל בידי מרצחים ערבים בדרכו מבית שערים לאלונים. כ"ט שנה הוא ישב עם בני משפחתו בבית שערים, שמר על אדמת הקה"ל, והקים משק חקלאי, ויחד עם זה התענין מאד בגלוי שרידי העבר העברי בבית שערים ועמד לימינה של משלחת חברתנו במקום. — והשני הד"ר אלכסנדר אייג ז"ל, ראש המחלקה הבוטנית באוניברסיטה העברית, שהעשיר את המדע בעבודות מחקר חשובות על הצומח בא"י ובארצות השכנות. יהי זכרם ברוך!

הועד המנהל